

פרשת דברים

פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי וגו' ארץ הכנעני והלבנון (א, ז)

איתא בספרי, אמר להם משה לישראל כשאתם נכנסים לארץ צריכים אתם להעמיד עליכם מלך ולבנות לכם בית הבחירה, ומנין שאין לבנון אלא מלך שנאמר בא על הלבנון וגו', ומבואר שהיה בזה ציווי לישראל שצריכים למנות להם מלך, וצ"ב מה שצוה משה למנות להם מלך כשיכנסו לארץ, והלא כבר מינה משה את יהושע למלך, כדכתיב צו את יהושע, ואיתא בספרי שם (והובא בפירוש הרמב"ן) שאין צו אלא מלכות, וכ"ה להדיא ביומא (עג, ב) שיהושע היה מלך, והלא גם עיקר דין מורד במלכות נלמד ממה שכתוב ביהושע (א, ל) כל אשר ימרה את פיך יומת, וא"כ למה היו צריכים למנות להם מלך כשנכסו לארץ אחר שכבר נתמנה יהושע, וצ"ע.

והנראה בזה ע"פ מש"כ המקנה בקידושין (לב, ב) על מה דאיתא שם דמשה מחל על כבודו הגם שהיה נשיא, והקשה ע"ז שהלא משה רבינו מלך היה כמבואר (בזבחים קב, א), והלא איתא בקידושין שם דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ותירץ דמלך שמחל אין כבודו מחול נלמד מדכתיב שום תשים עליך מלך, ולא נצטוו במצות שום תשים אלא משנכסו לארץ כמבואר בסנהדרין (כ, ב) ולכן היה משה מותר למחול על כבודו.

והנה בחינוך (מצוה תצ"ז) כתב להעיר על מה שמנה הרמב"ם מצות מינוי מלך במנין המצוות, והלא משעה שזכה דוד זכו בניו ובני בניו בכס המלוכה, ואין מסור בידינו למנות מי שנרצה למלך, ותירץ דאף שאין בידוינו למנות מלך אחר, וא"כ בפשוטו מינוי המלכות אינו נוהג לדורות, מ"מ מצות כבוד ומורא המלך הרי היא בכלל מצות שום תשים ובכך מתקיים מצות מינוי מלכות, ולכן מצוה זו מצוה הנוהגת לדורות. הנה למדנו בזה בדברי החינוך, כי בפשוטו היה נראה דחייב כבוד ומורא למלך הוא דין מחמת לתא דמלכות, כי מלך מחייב כבוד ומורא, כמו שאביו ורבו מובהק מחייבים כבוד ומורא, אכן בדברי החינוך מבואר דדין כבוד ומורא אף הוא ממצות מינוי מלכות, כי בכך מתקיים דין מינוי המלכות בזה שאנו מכבדים אותו ומטילים מורא עלינו, וממילא דמצוה של מינוי מלכות נוהגת לדורות, וברור.

מעתה דברי המקנה מחוורים מאד, דכיון דלא נצטוו ישראל במצות שום תשים עד שנכנסו לארץ, (כפי שנראה כן גם מדברי החינוך שם), א"כ אף דמלך שמחל אין כבודו מחול, היינו שאין חל תורת מחילה על כבודו, אך מ"מ ליכא חיוב כבוד ומורא מלך כלל כי אם בא"י, כמבואר בדברי החינוך דמלך אינו מחייב כבוד ומורא כי אם דהוא דין נוסף ומצוה על ישראל להטיל מורא עלינו מהלכות שום תשים כמש"נ.

הלא לפ"ז ניחא מה שאמר משה למנות מלך, דאמנם נתמנה יהושע להיות למלך, מ"מ טרם נצטוו במצות שום תשים לא נצטוו בכבוד ומורא המלך, ורק משנכסו ישראל לארץ נצטוו למנות עליהם מלך, א"כ ניחא מה שמשה צוה אותם למנות להם מלך, דודאי כוונתו על יהושע שכבר נתמנה למלך, אלא שניתוסף בזה שמחייבים למנותו עליהם, וליתן מורא בליבם מדין מינוי מלך, דשנצטוו בכך כשנכנסו לארץ כמש"נ.

(

מקור: חבצלת השרון

פרשת דברים